

Huomiot kunnan ilmasto- ja resurssiviisausohjelmaluonnoksesta annettuihin lausuntoihin

Lausunnon antaja Ohjelman kohta	Lausunnon pääkohdat	Huomiot ja/tai vaikutus ohjelmaan
------------------------------------	---------------------	-----------------------------------

Hyvinvointijaosto		
Yleistä	Hyvinvointijaos pitää Ilmasto- ja resurssiviisas Siilinjärvi 2035 -ohjelmaa kokonaisuutena hyvin perusteltuna, ajantasaisena ja kuntalaisten hyvinvointia monipuolisesti tukevana. Ohjelma huomioi laajasti ympäristöön, terveyteen ja arjen turvallisuuteen liittyvät tekijät.	Todetaan
Kestävä liikkuminen	Kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen edistäminen lisää terveyttä ja fyysistä aktiivisuutta. Esteettömät ja turvalliset reitit tukevat kaikenikäisten liikkumista ja erityisesti ikäihmisten arjen turvallisuutta.	
Ruokapalvelujen kehittäminen	Kasvispainotteisuuden lisääminen, ruokahävikin vähentäminen ja ravitsemussuositusten huomioiminen vahvistavat terveellisiä ruokailutottumuksia ja tukevat ilmastotavoitteita. Ruokakasvatuksen kehittäminen edistää lasten ja nuorten hyvinvointia.	
Lähiluonto ja monimuotoisuus	Viheralueet, saavutettava luonto ja metsien hyvinvointiarvot tukevat mielen hyvinvointia, stressin lievittymistä, fyysistä aktiivisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä.	
Vesien ja ympäristön tila	Pohjavesien suojelu, vesistöjen kunnostus ja hulevesien hallinta vahvistavat ympäristöterveyttä ja luovat edellytyksiä turvalliselle elinympäristölle.	
Osallisuus ja yhteisöllisyys	Kuntalaisten, järjestöjen ja yritysten osallistaminen lisää yhteisöllisyyttä, luottamusta ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Nämä tekijät ovat keskeisiä mielenterveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin kannalta.	
Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	Ohjelman toimenpiteet, kuten viilennysratkaisut, varjopaikat, viherrakenne ja varautumisen kehittäminen, vähentävät ilmastonmuutoksen terveys- ja turvallisuusriskejä erityisesti haavoittuvissa ryhmissä.	

Johtopäätös	<p>Ohjelma muodostaa vahvan perustan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi Siilinjärvellä. Hyvinvointijaos korostaa, että riittävä resursointi, seuranta ja hyvinvoinnin näkökulman systemaattinen huomioiminen toimeenpanossa ovat keskeisiä ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi.</p>	<p>Ohjelma kaikkiaan edistää monipuolisesti hyvinvointia, kuten jaoston lausunnossa-kin on todettu. Ohjelmassa on seuraavat toimenpiteet, joilla varmistetaan työhön riittävää resurssointia ja seurantaa.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Muodostetaan ilmasto- ja resurssi- viisausohjelman toimeenpanon edistämistä ja seurantaa varten ilmastotyöryhmä. Toimenpiteen vastuutahoina ovat ympäristönsuojelu ja kunnanjohtaja. - Varmistetaan riittävät resurssit ilmasto- ja resurssiviisaustyön toteuttamiseen ja seurantaan. Toimenpiteen vastuutahoina ovat ilmastotyöryhmä ja kunnanhallitus. <p>Sekä ilmastonmuutoksen hillintä- että sopeutumistoimenpiteiden toteuttaminen edellyttävät sekä taloudellisia panostuksia että henkilöstöresursseja. Kuitenkin ilmastonmuutoksen taloudellisia vaikutuksia arvioivissa selvityksissä on todettu, että hillintä on sopeutumista edullisempaa. Ennakoivasti ja suunnitelmalliset sopeutumistoimet ovat puolestaan edullisempia kuin jo sattuneisiin vahinkoihin reagoiminen. Kunnan päätöksenteossa tulee jatkossa kiinnittää entistä enemmän huomiota siihen, että ilmastotoimiin suunnataan riittävästi sekä taloudellisia että henkilöresursseja.</p> <p>Pohjois-Savon liiton mukaan kunnan ilmastotyön koordinoimille ei enää SISUKAS-hankkeen jälkeen voida myöntää hankerahoitusta, minkä vuoksi sen toteuttaminen tulee kunnassa järjestää jatkossa</p>
-------------	--	--

		jollain muulla tavalla. Kuitenkin hankera- hoitusta voidaan hyödyntää esimerkiksi erilaisten ilmasto- ja kiertotaloustoimien pilotointiin ja kehittämiseen myös tulevai- suudessa.
--	--	--

Tekninen lautakunta		
	<p>Tekninen lautakunta toteaa, että lausunnolla oleva ilmasto- ja resurssiviis- sausohjelmaluonnos sisältää monipuolisen tarkastelun ilmasto- ja resurssi- viisausasioista. Teknisen palvelualueen tulosalueet ovat olleet mukana laa- timassa ohjelmaa ja päässeet siten vaikuttamaan sen sisältöön.</p> <p>Kunta pystyy omilla toimenpiteillään ja hankinnoilla vaikuttamaan kävelyn, pyöräilyn, joukkoliikenteen edellytysten ja saavutettavuuden parantami- seen sekä tekemään ilmastotyötä tukevia ajoneuvohankintoja. Kierrätyskelpoisten materiaalien hyötykäyttöä kun- nassa on tehty yli 15 vuotta: mm. purettavien kunnan toimitilojen betonit ja tiilet on hyödynnetty viisaasti. Käyttökelpoista materiaalia (irtaimistoa) on myyty huutokaupassa.</p> <p>Uusia toimitiloja toteuttamalla on pystytty vastaamaan energiatehokkuu- teen. Toimitilojen lämmityksenä käytetään pääasiassa kaukolämpöä ja maalämpöä. Kaikissa uusissa ja toiminnassa olevissa toimitiloissa ovat au- rinkoenergiajärjestelmät ja nykyaikainen kiinteistöautomaatio</p> <p>Uusi valmistumassa oleva metsäsuunnitelma (Vastuullista metsäsuunnitte- lua kuntametsänomistajille) tukee erinomaisesti ilmasto- ja resurssiviisau- sohjelmaa. Lisäksi luonnonvesistön ekologisen tilan merkitys korostuu vesi- huollossa.</p> <p>Tekninen lautakunta pitää erinomaisena asiana, että Siilinjärven kunta on mukana Fisukuntien verkostossa ja julkisen alan energiatehokkuussopi- muksessa 2026–2035 (JETS) ja että ilmastotyötä kunnassa on tehty jo vuo- desta 2018.</p>	Todetaan

Viranomaislautakunta		
Yleistä	<p>Ilmasto- ja resurssiviisausohjelman valmistelu on ollut vaativa, mutta myös osallistava prosessi. Kunnan hallintokunnilla, kuntalaisilla, yrityksillä ja järjestöillä on ollut mahdollisuus osallistua ohjelman tekemiseen useassa vaiheessa ohjelman valmistelutyötä.</p> <p>Viranomaislautakunta katsoo, että ohjelman pääteemat ja niiden alla olevat tavoitteet ja toimenpiteet muodostavat hyvän kokonaisuuden, jolla on mahdollista vähentää kasvihuonekaasupäästöjä, lisätä kunnan resurssiviisautta ja parantaa kiertotaloutta sekä lisätä yritysten ja yhteisöjen kanssa tehtävällä resurssiviisaustyöllä myös kunnan elinvoimaisuutta.</p> <p>Kuntalaisten elinympäristön ja luonnon monimuotoisuuden parantamisen kannalta metsiin ja luonnonvesiin liittyvät teemat ja tavoitteet ovat hyvin tärkeitä. Ohjelman toteuttamisen kannalta erityisen tärkeä teema ja siihen liittyvät toimenpiteet ovat ilmastojohtaminen, viestintä sekä yritysten, yhteisöjen ja kuntalaisten osallistaminen tehtävään työhön.</p> <p>Ilmaston muuttuminen on tosiasia, joten tarvitaan sopeutumisen ja varautumisen toimenpiteitä, jotta ilmastonmuutoksen vaikutukset olisivat mahdollisimman hyvin hallittavia ja haittavaikutukset jäisivät mahdollisimman pieniksi.</p>	
	<p>Ilmasto- ja resurssiviisaustyö vaatii riittävät resurssit ja kunnan hallintokuntien sitoutumisen toimenpiteiden toteuttamiseen. Ohjelmaan liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä on syytä päivittää valtuustokausittain. Kunnassa on varauduttava tekemään ohjelmalle täysi päivitys 2030-luvun alkupuolella.</p>	<p>Resurssien osalta kts. vastaus edellä.</p> <p>Ohjelman päivittämisestä on ohjelmassa oma luku 10. Ohjelman tavoitevuosi on 2035, jolloin ohjelmalle on tehtävä laajempi päivitys.</p>
	<p>Ohjelman hyväksymisen myötä kunta sitoutuu Fisu-verkoston hyväksymiin tarkennettuihin verkoston välitavoitteisiin, joilla verkosto pyrkii saavuttamaan vuoteen 2050 mennessä päätavoitteensa, jotka ovat päästöttömyys, jätteettömyys ja globaalisti kestävä kulutus.</p>	<p>Todetaan</p>

Liikkuminen ja yhdyskuntarakenne	<p>Kunta voi vaikuttaa omilla toimillaan ennen kaikkea joukkoliikenteen kehittämiseen, omien kuljetusten päästöihin sekä jalankulun ja pyöräilyn edistämiseen. Myös matkaketjujen sujuvoittamiseen on mahdollista tehdä toimenpiteitä. Maankäytön suunnittelulla pystytään tukemaan kaikkia edellä mainittuja tavoitteita sekä myös vähentämään yksityisautoilun suoritteita kunnan sisällä. Rakentamisessa olisi tärkeää löytää pilottikohteita, joissa rakentamisen vähähiilisyys olisi merkittävänä periaatteena rakennuksen suunnittelussa.</p> <p>Autoliikenteen ja työkoneiden päästöjen vähentämiseen kunnan omilla toimilla ei ole suoria keinoja. Yritysten kanssa tehtävällä yhteistyöllä voidaan lähinnä kannusta yrityksiä siirtymään fossiilittomiin polttoaineisiin tai käyttövoimiin työkoneissaan.</p>	Todetaan
Energiantuotanto ja -kulutus	Kunta on liittynyt Julkisen alan energiatehokkuussopimukseen (JETS), mikä on kunnan oman energiankulutuksen vähentämisen kannalta tärkeä toimenpide. Myös kunnan konserniyhtiöillä on tärkeä rooli energiatehokkuuden lisäämisessä. Kaukolämmön tuotannossa on tärkeää päästä kokonaan fossiilittomaan lämmöntuotantoon.	Ohjelmassa on tavoitteena, että vuoteen 2035 mennessä kaukolämpö perustuu 100 % teollisuuden ylijäämälämpöön tai uusiutuviin polttoaineisiin.
Kiertotalous ja materiaalitehokkuus	Kiertotalouden edistäminen on ollut kunnan strategisena tavoitteena jo usean vuoden ajan. Kunta voi toimenpiteillään edistää ja mahdollistaa kiertotalouteen liittyvää yritystoimintaa, millä voidaan lisätä kunnan elinvoimaisuutta.	Todetaan
Ruoantuotanto ja -kulutus	Kunta voi omilla toimenpiteillään edistää lähinnä omien ruokapalvelujen ruoan kulutuksen hiilijalanjäljen pienentämistä. Maatalous on kolmanneksi eniten kasvihuonekaasuja tuottava sektori, mutta kunnalla ei ole juurikaan suoria mahdollisuuksia vaikuttaa päästöjen vähentämiseen. Maaseutualueiden elinvoiman ja huoltovarmuuden kannalta on tärkeää, että kunnassa on ruoantuotantoa ja mahdollisuuksia käyttää lähellä tuotettua ruokaa.	Todetaan
Metsät ja luonnon monimuotoisuus	Metsät ovat kuntalaisille hyvin tärkeä, virkistäytymisen, liikkumisen ja hyvinvoinnin lähde, mikä on tullut hyvin esille, kun kuntaan on tehty uudenlaista metsäsuunnitelmaa. On tärkeää, että kunnan metsiä hoidetaan metsäsuunnitelmassa esitetysti. Tällä voidaan lisätä luonnon monimuotoisuutta sekä metsien hiilensidontaa ja hiilivarastoa. Kunta voi tällä näyttää myös esimerkkiä yksityisille metsänomistajille.	Todetaan

Vedenkäyttö ja luonnonvedet	Pohjavesien suojelu on kunnan vesihuollolle elintärkeää. Pohjavesien hyvästä tilasta huolehtiminen on myös tärkeää varautumisen kannalta, jotta erilaisissa häiriötilanteissa on mahdollista saada hyvälaatuista juomavettä eri pohjavesialueilta. Siilinjärven pintavedet vaativat hoitotoimia hyvän ekologisen tilan saavuttamiseksi. Ohjelmassa on esitetty toimille suuntaviivoja, mutta varsinaiset hoitotoimet vaativat oman suunnittelun ja myös resursseja kunnalta.	Pohjavesialueiden riskien vähentämisestä on toimenpidesuosituksia pohjavesialueiden suojelusuunnitelmissa. Kunnalla on resursseja osallistua yhteen vesien kunnostus- tai hoitohankkeeseen kerrallaan.
Ilmastojohtaminen, -viestintä ja osallisuus	Kunnan ilmastojohtaminen on keskeinen asia suunnitelman täytäntöönpanossa. Kunnan johtamisorganisaation on sitouduttava kokonaisuudessaan ohjelman toteuttamiseen. Ilmastotyö vaatii riittävät resurssit. Kunnassa tulee mm. selvittää ilmastokoordinaattorin työtehtävän perustaminen esimerkiksi yhteistyössä Kuopion kaupungin kanssa.	Todetaan Ilmastokoordinaattorin työtehtävän perustamista selvitetään SISU-hankkeessa.
Ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja varautuminen	Sopeutumiseen liittyviä toimia on seurattava ja tarpeen mukaan päivitettävä jopa vuosittain, koska ilmastonmuutoksen kaikkia vaikutuksia ei välttämättä vielä ole tunnistettu.	Ohjelmaa päivitetään vähintäänkin valtuustokausittain. Perustettavan ilmasto-työryhmän yhtenä tehtävänä on seurata vuosittain toimenpiteiden vaikuttavuutta ja pohtia mahdollisia poistettavia tai lisättäviä toimenpiteitä.
	Viranomaislautakunta esittää osaltaan ohjelman hyväksymistä.	Todetaan

Ympäristöterveyspalvelut

	Siilinjärven ympäristöterveyspalveluiden näkemyksen mukaan Siilinjärven kunnan luonnos uudeksi ilmasto- ja resurssiviisuus-ohjelmaksi on kattava ja asiantuntevasti laadittu. Siilinjärven ympäristöterveyspalveluilla ei ole huomauttamista ohjelmaluonnokseen.	Todetaan
--	--	----------

Sivistyslautakunta

	Sivistyslautakunta pitää Ilmasto- ja resurssiviisas Siilinjärvi 2035 -ohjelmaa kokonaisuutena hyvin perusteltuna, ajantasaisena ja kuntalaisten hyvinvointia monipuolisesti tukevana. Ohjelma huomioi laajasti ympäristöön, terveyteen ja arjen turvallisuuteen liittyvät tekijät.	Todetaan
--	--	----------

	<p>Ilmasto- ja resurssiviisautusohjelman valmistelu on ollut vaativa, mutta myös osallistava prosessi. Kunnan hallintokunnilla, kuntalaisilla, yrityksillä ja järjestöillä on ollut mahdollisuus osallistua ohjelman tekemiseen useassa vaiheessa ohjelman valmistelutyötä. Sivistyslautakunta pitää laajaa valmistelua esimerkillisenä toimintana.</p>	
	<p>Ohjelmassa on paljon yhtymäpintoja sivistyspalveluiden keskeiseen toimintaan mm. lasten ja nuorten opetuksessa ja virikkeellisen asuin ympäristön luomisessa. Sivistyspalveluiden osalta ohjelma tukee ja kehittää erinomaisesti jo aloitettua ympäristötyötä:</p>	Todetaan
	<ul style="list-style-type: none"> • Koulukuljetusten osalta suunnitelmassa kiinnitetään huomioita autojen päästöttömyyteen. Tältä osin työ on jo aloitettu. Tällä hetkellä merkittävä osa koulukuljetusautoista on päästöttömiä ja tätä työtä tullaan jatkamaan. • Lasten ja nuorten kävelyn ja pyöräilyn edistäminen tukee erinomaisella tavalla perusopetuslakiin 1.8.2026 alkaen lisättyä liikunnallisen elämäntavan edistämistä. • Liikuntapaikkojen osalta on ollut käynnissä hanke energiatehokkuuden edistämiseen valaistuksessa. Tämä tavoite on tarkoitus saattaa valmiiksi kuluvan valtuustokauden aikana. • Kuntalaisten elinympäristön ja luonnon monimuotoisuuden parantamisen kannalta metsiin ja luonnonvesiin liittyvät teemat ja tavoitteet ovat hyvin tärkeitä. Nämä luovat hyvän perustan liikuntatoimelle kehittää luontoliikuntaa. Metsät ovat kuntalaisille hyvin tärkeä, virkistytymisen, liikkumisen ja hyvinvoinnin lähde. • Kirjasto on jo pitkään tarjonnut kuntalaisille mahdollisuuden lainata erilaisia laitteita tai liikuntavälineitä. Tälle palvelulle on ollut selkeä kysyntä ja sitä tullaan jatkossa laajentamaan talousarvioresurssien puitteissa. Toiminta edistää ohjelman mukaisesti kiertotaloutta. • Varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa useat ohjelman teemat ovat osa niiden lakisääteistä tehtävää. Esimerkiksi kiertotalous, luonnon monimuotoisuus ja ilmastoteemat ovat osa eri aineiden opetusta ja yksiköiden toimintakulttuuria. Ohjelma tukee näin ollen erinomaisella tavalla opetussuunnitelmien toteuttamista.	Todetaan